

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสื่อสาร (communication) มาจากภาษาละตินว่า communis ซึ่งหมายถึงร่วมกัน คล้ายคลึงกัน (common) ถ้าแปลกันตามรากศัพท์เดิมหมายถึง สิ่งที่มีงสร้างให้เกิดความร่วมมือกัน ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือกล่าวโดยทั่วไปก็คือ การสื่อสารเป็นกระบวนการในการส่งหรือแลกเปลี่ยนข่าวสาร หรือความคิดระหว่างบุคคลต่อบุคคล (ปรมะ สตะเวทิน, 2526)

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า การสื่อสารไว้แตกต่างกันออกไป ตามทัศนะ และการพิจารณาของแต่ละคนพอจะรวบรวมและสรุปได้เป็นสังเขปดังนี้

George A Miller (1951) ให้ความหมายว่า การสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอด ข่าวสาร ข้อความรู้ จากที่หนึ่ง ไปยังอีกที่หนึ่ง

Carl I Hovland and other (1953) การสื่อสาร คือ กระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ส่งสาร) ส่งสิ่งเร้า (โดยปกติเป็นภาษาพูดหรือเขียน) เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลอื่น ๆ (ผู้รับสาร)

Jurgen Ruesch and Gregory Bateson (1951) การสื่อสารไม่ได้หมายความถึง การถ่ายทอดสารด้วยภาษาพูดและเขียนที่ชัดเจนและแสดงเจตนาชัดเจนเท่านั้น แต่การสื่อสารยังรวมไปถึงกระบวนการทั้งหลายที่คนมีอิทธิพลต่อกันด้วย

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523) การสื่อสาร หมายถึงการถ่ายทอดความรู้ ทัศนคติ และความชำนาญ มนุษย์และสัตว์ต้องถ่ายทอดความรู้ ความนึกคิด ทัศนคติ ค่านิยมและทักษะความชำนาญไปยังอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อประโยชน์ของฝ่ายรับหรือประโยชน์ร่วมกัน เช่น พ่อสอนวิชาชีพอให้ ลูก ครูสอนศิษย์ นักสอนให้ลูกนกหัดบิน เป็นต้น

ส่วน ปรมะ สตะเวทิน (2526) ให้ความหมายว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสาร (message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร (source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้รับสาร (receiver) โดยผ่านสื่อ (channel)

กิดานันท์ มลิทอง (2536) ให้ความหมายของการสื่อสารว่า หมายถึง การที่ผู้ส่งซึ่งเป็นบุคคล กลุ่มชน หรือสถาบัน ถ่ายทอดเรื่องราว ข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ แนวความคิด เหตุการณ์ต่าง ๆ ฯลฯ โดยอาศัยสื่อหรือช่องทางในการถ่ายทอดไปยังผู้รับ ซึ่งเป็นบุคคล กลุ่มชน หรือสถาบัน เพื่อให้ผู้รับทราบข่าวสารร่วมกัน เช่นเดียวกับ เชียรศรี วิวิธสิริ (2535) ที่ได้ให้ความหมาย

ของการสื่อสารว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดความรู้ ข่าวสารหรือข้อเท็จจริง ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนท่าทีต่าง ๆ จากบุคคลหนึ่งหรือหลายคนไปสู่บุคคลอื่น ซึ่งอาจเป็นหนึ่งคนหรือมากกว่าขึ้นไป และการสื่อสารจะได้ผลสมบูรณ์เมื่อผู้รับสารเข้าใจกันกับผู้ส่งสาร

นอกจากนี้ สุรพันธ์ ดันศรีวงษ์ (2538) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารในด้านการศึกษาว่า หมายถึง การส่ง การถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ การเรียนรู้ ความคิด ความรู้สึก ค่านิยม ทักษะต่าง ๆ จากผู้สอนไปยังผู้เรียน ในด้านของผู้เรียนก็จะเป็นข้อมูลผลการเรียนรู้ กลับมายังผู้สอนเพื่อให้ทราบผลการสอนของเขาและเขาได้นำไปปรับปรุงให้การเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นจากความหมายดังกล่าว การสื่อสารการศึกษา จึงหมายถึง การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ การเรียนรู้ ความคิด ความรู้สึก ค่านิยม ทักษะต่าง ๆ ระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ผ่านสื่อหรือช่องทางต่าง ๆ และทำให้บุคคลนั้น ๆ เกิดการเรียนรู้เพิ่มพูนทักษะ

ความสัมพันธ์ของการสื่อสารกับการศึกษา

จากความหมายของคำว่า การสื่อสาร ที่ได้ให้โดยนักการศึกษาข้างต้นอีกทั้งความหมายที่ให้ไว้ไม่ว่าจะเป็นของ Schramm, Rogers และ Sandmand and Sachmand นั้น การสื่อสารเป็นกระบวนการของการถ่ายทอดข่าวสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับสาร โดยผ่านตัวกลางหรือสื่อประเภทต่าง ๆ กระบวนการสื่อสารนั้นอาจจะเป็นไปได้ทั้งแบบที่ผู้ส่งเป็นฝ่ายส่งข่าวสารไปยังผู้รับฝ่ายเดียว ผู้รับไม่มีโอกาสโต้ตอบกลับมา เรียกว่า การสื่อสารทางเดียว หรืออาจเป็นแบบที่ผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับแล้วผู้รับตอบกลับ หรือมีข้อมูลย้อนกลับมายังผู้ส่งสารได้ซึ่งเรียกว่าการสื่อสาร 2 ทาง

การศึกษาเป็นการจัดเตรียมความรู้และมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาอาจเป็นผู้จัดเตรียมและถ่ายทอดมวลความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ไปยังผู้เรียน โดยรูปแบบหรือวิธีการต่าง ๆ เพราะฉะนั้น ถ้าเปรียบเทียบกับกระบวนการสื่อสาร ครู หรือผู้สอนก็เปรียบเสมือนผู้ส่งสาร ซึ่งอาจส่งโดยผู้สอนคนเดียวหรือเป็นกลุ่มก็ได้ สารก็คือเนื้อหาความรู้หรือมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งครูอาจทำไว้ในรูปบทเรียนหรือรูปแบบอื่น ส่วนผู้รับก็คือ นักเรียน นักศึกษาหรือกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจจะมีเพียงคนเดียวหรือเป็นกลุ่มคนก็ได้ วิธีการหรือ

รูปแบบในการส่งข่าวก็คือ วิธีการเรียนการสอนที่ครูนำมาใช้ถ่ายทอดความรู้ ซึ่งอาจจะเป็นการบรรยาย การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม การสอนโดยใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาคือ กระบวนการสื่อสารอย่างหนึ่งเหมือนกัน เป็นการสื่อสารที่มุ่งถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (วรพล พรหมกบุตร, 2534) เช่นเดียวกับที่ เชียร์ศรี วิวิธสิริ (2535) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการศึกษาทุกรูปแบบก็อาศัยหลักของกระบวนการสื่อสาร กล่าวคือว่า “ชีวิตคือการศึกษา” และ “การศึกษาหมายถึงกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ทักษะคติ และอุดมคติ ค่านิยมต่าง ๆ อันเป็นมรดกทางสังคมเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ผู้เรียนและสังคม” นั้น กระบวนการถ่ายทอดความรู้ก็คือ กระบวนการสื่อสารนั่นเอง

ส่วนในอดีตเมื่อยังไม่มีโรงเรียน การศึกษาก็ได้เกิดขึ้นแล้วแต่เป็นการศึกษาหรือการสื่อสารที่ยังไม่มีแบบแผน มนุษย์ (ผู้เรียน) เรียนรู้จากของจริง จากปรากฏการณ์ธรรมชาติ เพราะฉะนั้นครูก็คือธรรมชาติ คือสิ่งแวดล้อม ผลหรือจุดหมายที่เกิดจากการเรียนรู้ดังกล่าวนี้ทำให้มนุษย์สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและดำรงชีวิตอยู่ได้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2533)

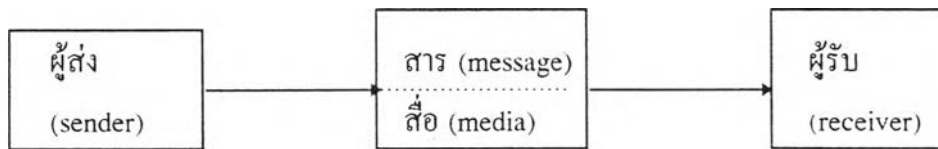
จากข้อสรุปจะเห็นว่า การสื่อสารมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์มาก กล่าวคือเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย ช่วยให้มนุษย์ได้รู้จักตนเอง รู้จักสิ่งแวดล้อมและเป็นปัจจัยในการพัฒนามนุษย์ ซึ่งถ้ามองย้อนไปยังการศึกษาก็จะพบว่ามีความสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกัน เพราะการศึกษาก็เป็นสิ่งที่จำเป็นตลอดชีวิตของมนุษย์เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน หรือการศึกษาดตามอัธยาศัย ก็ตาม

โครงสร้างและองค์ประกอบของการสื่อสาร

การสื่อสารของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกันโดยตรง เช่น การพูด การอธิบาย หรือการสนทนา หรือการสื่อสารโดยใช้อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ทันสมัยก็ตาม หรือแม้กระทั่งการสื่อสารของมนุษย์ในอดีต ที่ใช้การบอกเล่า หรือภาพเขียนสีบนฝาผนังต่าง ๆ เป็นต้น จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่จำเป็นอยู่ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ผู้ส่ง (sender) คือผู้ที่ทำหน้าที่กระจายข้อความรู้ เริ่มต้นในการสื่อสาร เช่น ครูที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาวิชา พ่อที่กำลังฝึกให้ลูกทำงาน เป็นต้น
2. สาร (message) คือข้อมูล ข้อความ เนื้อหาสาระ ข้อเท็จจริงที่จะถูกส่งไปยังผู้รับ
3. สื่อ (media) คือตัวกลางที่จะช่วยในการนำสารไปยังผู้รับ สื่อในที่นี้อาจสรุปได้ว่าเป็นช่องทาง (channel) ในการนำข้อมูลจากผู้ส่งไปยังผู้รับ สื่ออาจมีหลาย ๆ ชนิด คำพูด ภาษาเขียน ล้วนแล้วเป็นสื่อทั้งสิ้น เช่น ในสมัยโบราณเราใช้ควันไฟเป็นสื่อสัญญาณในการส่งข้อความ เป็นต้น
4. ผู้รับ (receiver) คือผู้รับข้อมูลจากผู้ส่งโดยผ่านตัวกลางที่เรียกว่า สื่อชนิดต่าง ๆ

องค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ได้ ความสัมพันธ์อาจเขียนง่าย ๆ ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 รูปแสดงองค์ประกอบพื้นฐานของการสื่อสาร

ในกระบวนการสื่อสารนั้นได้มีการศึกษาและพยายามอธิบายระบบการทำงาน และ ทฤษฎีการสื่อสาร พร้อมทั้งอธิบายองค์ประกอบของส่วนต่าง ๆ โดยคิดสร้างแบบจำลองของการสื่อสารขึ้นตามแนวความคิดของแต่ละคน ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างแบบจำลองที่นิยมกล่าวถึงกันมาก เพื่อช่วยให้สามารถมองเห็นโครงสร้างกระบวนการสื่อสารได้อย่างกว้าง ๆ

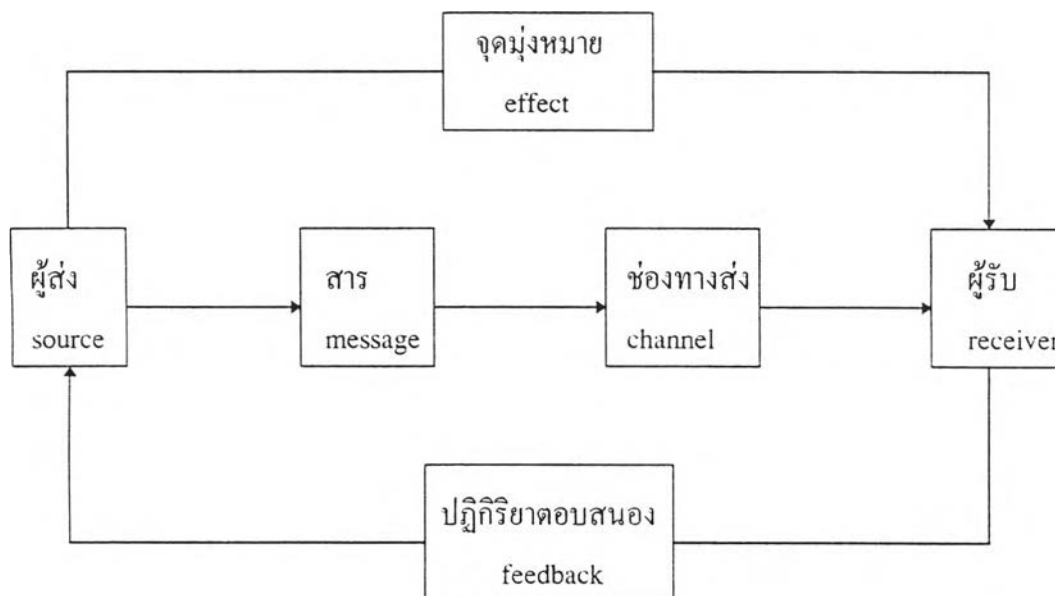
1. แบบจำลองของลาสเวลล์ (Lasswell's model) Harold Lasswell (1971) ได้จำแนก ให้เห็นองค์ประกอบต่าง ๆ ของการสื่อสารและเป็นที่ยอมรับหลายและได้รับการอ้างอิงมาก เพราะครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ ของการสื่อสารไว้เกือบทั้งหมด โดยตั้งเป็นคำถามสั้น ๆ ว่า

ใคร (who)

พูดอะไร (says what)

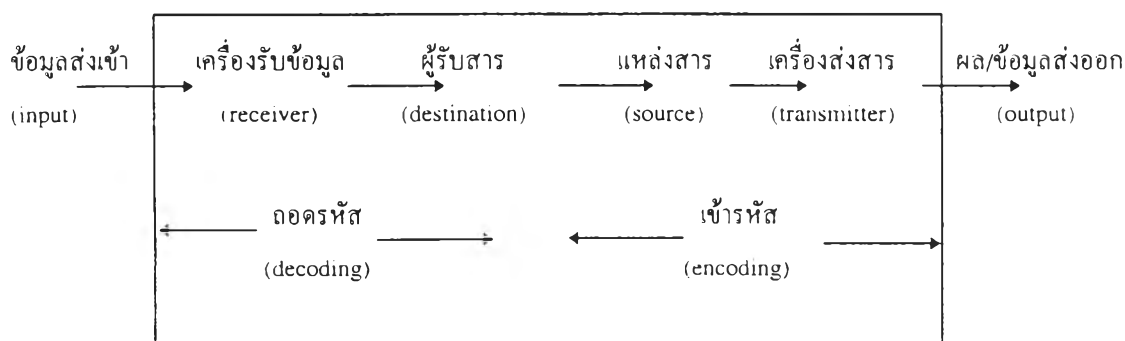
ผ่านสื่อใด (in which channel)
 กับใคร (to whom)
 เกิดผลอย่างไร (with what effect)

ดังนั้นตามแนวความคิดของ Lasswell นั้น การสื่อสารมีองค์ประกอบสำคัญ คือ “แหล่งสาร” (source หรือ who) “สาร” (message หรือ what) “สื่อ” (media หรือ which channel) “ผู้รับสาร” (receiver หรือ whom) “ประสิทธิผล” (what effects) นักวิชาการคนอื่นที่มีแนวความคิดเดียวกับ Lasswell ได้แก่ Berlo และ Rogers แบบของ Berlo ที่เรียกย่อ ๆ ว่า SMCR ซึ่งย่อมาจาก source, message, channel และ receiver ซึ่งต่อมา Rogers ได้เสนอเพิ่มองค์ประกอบอีกตัวหนึ่ง คือ “ปฏิกิริยาตอบสนอง” (feedback) จึงเป็นการรวมองค์ประกอบตามแนวคิดของ Lasswell และ Berlo ซึ่งจะได้องค์ประกอบคือ source, message, channel, receiver, effect, feedback : S M C R E F ซึ่งสามารถอธิบายเป็นแบบจำลองได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 2 แบบจำลองการสื่อสารของโรเจอร์ (Rogers's model)

2. แบบจำลองของออสกู๊ด (Osgood's model) Osgood (1954) ได้ปรับปรุงทฤษฎีการสื่อสารของเขาเองให้เหมาะสมที่จะใช้อธิบายการกระทำการสื่อสารของมนุษย์ โดยอาศัยพื้นฐานทฤษฎีจากทฤษฎีความหมาย (theory of meaning) จิตวิทยาทางภาษาศาสตร์และสัทศาสตร์ (psycholinguistics and phonetics) ดังนั้นแบบจำลองของเขาจึงเน้นการสื่อสารที่ครบวงจรกับความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ เขายังอธิบายว่า บุคคลคนเดียวก็จะทำหน้าที่ทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสาร ดังนั้นคน ๆ เดียวสามารถทำการสื่อสารได้ครบวงจร คือเป็นทั้งผู้ส่งสารซึ่งเป็นจุดหมายปลายทาง มีการแปลงสารให้ออกมาเป็นสัญญาณส่งออก มีการรับสัญญาณแล้วแปลงสัญญาณนั้นกลับเป็นข่าวสารเหมือนอย่างที่ส่งออกไป และเขายังย้ำว่า การสื่อสารที่สมบูรณ์จะต้องประกอบไปด้วยหน่วยการสื่อสารอย่างน้อย 2 หน่วย คือ หน่วยผู้ส่งสาร (source unit) เช่น ผู้พูด จุดหมายปลายทาง (destination unit) เช่น ผู้ฟังในระหว่างหน่วย 2 หน่วยนี้จะเชื่อมโยงกันเข้าเป็นระบบเดียวกัน โดยข่าวสาร (message) ซึ่งก็คือส่วนหนึ่งของผลิตผลทางการสื่อสาร (output) ออกมาในรูปของการตอบสนอง (response) ของหน่วยผู้ส่งสาร ซึ่งในขณะเดียวกันก็จะเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูล (output: คือสิ่งเร้าของหน่วยจุดหมายปลายทาง ซึ่งสามารถอธิบายเป็นแบบจำลองได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 3 แบบจำลองการสื่อสารของออสกู๊ด (Osgood's model)

กระบวนการสื่อสาร (communication process)

กระบวนการสื่อสาร คือ การส่งและรับข่าวสารโดยผ่านระบบที่เรียกว่าระบบการสื่อสาร (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2533) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. การแปลงสาร (encoding) เป็นกระบวนการแปลงสารให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ เพื่อให้ผู้รับสารสามารถตีความได้ ในกระบวนการแปลงสารนี้ผู้แปลงสารจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับผู้รับสารด้วย ถ้าจะสื่อสารกับคนต่างชาติ เราก็ต้องศึกษาว่าเขาใช้ภาษาอะไร เพื่อที่จะส่งเป็นสารไปให้เขาเข้าใจได้ นอกจากเรื่องภาษาแล้วผู้ส่งสารยังต้องศึกษาสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้รับสารในเรื่อง ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ความชอบรสนิยม เป็นต้น
2. การถ่ายทอดสาร (transmitting) คือกระบวนการส่งสารไปสู่ผู้เรียน โดยอาศัยสื่อประเภทต่างๆ เช่น คำพูด รูปภาพ ตัวหนังสือ แบ่งเป็น 4 ประเภทคือ (1) ท่าทาง (gesturing) (2) การสัมผัส (touching) (3) การพูด (speaking) (4) การเขียน (writing)
3. การรับสาร (receiving) คือขั้นตอนที่ผู้รับสารรับรู้และยอมรับข่าวสารนั้น ๆ ได้ถูกส่งทอดมาของตน โดยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ การได้ยิน การรู้สึก การได้กลิ่น การได้ลิ้มรส และการได้เห็น
4. การตีความสาร (decoding) เป็นกระบวนการทำความเข้าใจในความหมายของสารที่ส่งมาและการตอบสนองต่อสารที่สื่อมานั้น
5. การจดจำ (storing) เป็นกระบวนการในการบันทึกและจัดลำดับ จัดระบบ (filling) เพื่อประโยชน์ในการใช้ในครั้งต่อ ๆ ไป
6. การเรียกใช้ (retrieving) คือการนำเอาข้อมูลข่าวสารที่เก็บบันทึกไว้ในสมองมาใช้ ซึ่งการใช้ดังกล่าวอาจจะเรียกใช้บ่อย ๆ หรือนาน ๆ ครั้งก็ได้ในการเรียกใช้นั้นสิ่งแรกที่ต้องทำคือ การระลึก (recall) จากนั้นคนเรานำสิ่งที่ระลึกได้นั้นมาเรียบเรียง (retate) เป็นคำพูด เป็นท่าทาง หรือสิ่งอื่น ๆ อีกครั้ง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร

เชิยรศรี วิวิธสิริ (2535) ได้แบ่งสัญลักษณ์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. ภาษาท่าทาง หรือภาษาร่างกาย (body language) หรืออาจเรียกว่า ภาษาเงิบ หรือ ภาษาใบ้ หมายถึง อาการที่แสดงออกของมนุษย์ตามธรรมชาติ ซึ่งมีอยู่ทุกขณะตลอดเวลา จะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม เป็นลักษณะสากลที่ทุกคนเข้าใจได้ มนุษย์ใช้ภาษาท่าทางเป็นเครื่องมือสื่อสาร ถ่ายทอดความหมาย ความรู้สึก อารมณ์ หรือความต้องการ ตลอดจนแสดงออกถึงวัฒนธรรมความแตกต่างของชาติต่าง ๆ อีกด้วย ภาษาท่าทางเป็นการสื่อสารประเภทไม่ใช่ภาษาพูด ซึ่ง เรซ (Jurgen Ruesch, 1956 อ้างจาก สุมิตร คุณานุกร, 2519) ได้แบ่งออกเป็น 3 พวก คือ

1.1 ภาษาสัญลักษณ์ (sign language) เช่น การส่งสัญญาณสื่อสารของลูกเสือ การส่งภาษาใบ้

1.2 ภาษาการกระทำ (action language) หมายถึง การกระทำทุกอย่างไม่ว่าจะเป็น การกระทำที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ที่จะก่อให้เกิดการสื่อความหมายแทนคำพูด เช่น การรับประทานอาหารแบบตะครุมตะกราม ซึ่งอาจสื่อสารว่าเจ้าตัวกำลังหิวจัด หรือไม่ได้รับการอบรมมา ให้รับประทานอย่างเรียบร้อย

1.3 ภาษาวัตถุ (object language) รวมถึงการแสดงออกทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจในการใช้ หรือแสดงวัตถุต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้าที่สวมใส่ การจัดบ้าน เป็นต้น

2. ภาษาพูด มนุษย์ใช้การเปล่งเสียงของตนออกมา เพื่อให้มีความหมายและคำแรกก็คือ คำอุทาน เพื่อแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบสิ่งต่าง ๆ เช่น ตกใจ ดีใจ เสียใจ กระบวนการสื่อสารทางการพูดได้วิวัฒนาการมาเป็นคำต่าง ๆ ซึ่งเรียงเรียงเป็นประโยคเป็นถ้อยคำ ใช้สื่อความหมายกัน ภาษาพูดมีข้อจำกัดอยู่ 2 ประการ คือ

2.1 ข้อจำกัดระยะทาง เนื่องจากเสียงพูดไม่อาจส่งไปได้ไกล การติดต่อสื่อสารจึงเป็นไปในระยะทางใกล้ ๆ เท่าที่คลื่นเสียงสามารถแผ่กระจายไปถึง

2.2 ข้อจำกัดด้านระยะเวลา เนื่องจากเสียงพูดไม่อาจอยู่ได้นาน ดังนั้นเมื่อเวลาพูดเสียงที่เปล่งคำพูดออกมาสิ้นสุดลงเมื่อใด ก็เท่ากับกระบวนการสื่อสารได้จบสิ้นลงเมื่อนั้นด้วย

3. ภาษาเขียน เป็นภาษาที่คงอยู่ได้นาน สามารถใช้เป็นหลักฐานยืนยันข้อความที่สื่อสารนั้นได้ภายหลัง แบ่งออกเป็น

3.1 ภาษารูปภาพ หรือแผนสถิติแบบรูปภาพ (pictorial graph) มนุษย์ใช้การเขียนภาพในการสื่อความหมายกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ

3.2 ภาษาความคิด (ideograph) ได้แก่ ภาพที่แสดงความหมายของความคิด คือมีการเขียนรูปภาพเพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดหรืออารมณ์

3.3 ภาษาถ้อยคำ (language) ได้แก่ การใช้สัญลักษณ์ภาษาถ้อยคำสื่อความหมายกัน ซึ่งสามารถอ่าน เขียน เข้าใจได้พร้อมกัน

วิธีสอน

วิธีสอน ซึ่งเป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้ของชาวเล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้กรอบวิธีสอนที่เสนอโดยอาจารย์ธนะปะนีย์ นาครทรรพ อ้างถึงในสุมานิน รุ่งเรืองธรรม (2526) และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ของเซเลอร์ และคณะ (Saylor and Others, 1981) ได้แก่

1. วิธีสอนโดยการฝึกและทักษะ เป็นการสอนโดยฝึกให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมซ้ำ ๆ จนได้ผลเป็นที่พอใจ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

2. วิธีสอนโดยการอธิบาย เป็นวิธีสอนที่ครูพูดบอกเล่า หรืออธิบายเนื้อหา หรือเรื่องราวต่าง ๆ ให้นักเรียนฟัง ไม่ว่าจะเป็นเวลาสั้นยาวเพียงใด โดยที่ครูเป็นฝ่ายเตรียมการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ มาแล้ว นักเรียนเป็นฝ่ายมารับผลการศึกษาค้นคว้านั้น โดยทั่วไปเป็นการสื่อความหมายทางเดียว คือ จากครูไปสู่ผู้เรียน

3. วิธีสอนโดยการอธิบายประกอบการสาธิต เป็นวิธีสอนที่ครูมีหน้าที่ในการวางแผนการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ โดยมีการแสดงหรือกระทำให้ดูเป็นตัวอย่างพร้อมทั้งมีการอธิบายเนื้อหา หรือขั้นตอน นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการสังเกต การฟัง การกระทำ หรือการแสดง และเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมบ้าง

4. วิธีสอนโดยคิดแก้ปัญหา เป็นวิธีการสอนที่ให้นักเรียนเป็นผู้คิดแก้ปัญหานั้น ๆ โดยวิธีการตั้งสมมติฐาน นักเรียนเป็นผู้หาวิธีการเพื่อที่จะแก้ปัญหานั้นด้วยตนเอง โดยที่ครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะเท่านั้น

5. วิธีสอนโดยใช้กิจกรรมชุมชน เป็นวิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนนั้นจะเน้นการเข้าร่วมกิจกรรมโดยตรง

6. วิธีสอนโดยการอบรมจิตใจ เป็นการสอนที่สามารถสอดแทรกไว้ในวิธีการสอนต่าง ๆ เช่น เกม สถานการณ์จำลอง หรือ บทบาทสมมติ โดยเนื้อหาเพื่อเน้นการเปลี่ยนแปลงให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม และสังคมต้องการ หรืออาจใช้การศึกษานอกสถานที่ เช่น การศึกษาแหล่งธรรมชาติ หรือใช้การสอนโดยการปฏิบัติ เช่น การปฏิบัติธรรม

7. วิธีสอนโดยการศึกษาอย่างอิสระ เป็นวิธีการสอนโดยผู้เรียนเป็นผู้ วางโครงการศึกษาโดยลำพังภายใต้การแนะนำของผู้สอน กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนมีกิจกรรมดำเนินการตามลำพัง

8. วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองและเกม เป็นวิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จำลองและเกมต่าง ๆ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมโดยตรง

9. วิธีสอนโดยการให้ทักษะ-ฟัง การให้ทักษะ คือ การให้ความรู้ หรือ คำแนะนำเพื่อให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจและกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นการชี้ให้เห็นคุณ-โทษ ของการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ

10. วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ เป็นวิธีการสอนที่กำหนดให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทตามที่สมมติขึ้น เทียบเคียงกับสถานการณ์ที่เป็นจริง หรือที่มีผู้กล่าวอ้างไว้ ตามลักษณะที่ผู้แสดงบทบาทเข้าใจ เพื่อให้ผู้เกิดความเข้าใจ ความรู้ โดยเน้นให้ผู้ดูเห็นจริง คล้อยตามบทบาทนั้น ๆ ไปด้วย ก่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องจริงได้แจ่มชัดขึ้น

ประเภทของการสื่อสาร

การจำแนกประเภทของการสื่อสารนั้น สามารถจำแนกออกได้หลายลักษณะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้จำแนกโดยใช้จำนวนของผู้ทำการสื่อสารในครั้งหนึ่ง ๆ เป็นเกณฑ์ หรือหมายถึงการจำแนกในลักษณะที่คำนึงถึงจำนวนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การสื่อสาร (communication situation) หนึ่ง ๆ เป็นเกณฑ์ว่าในสถานการณ์นั้น ๆ มีผู้ทำการสื่อสารมากน้อย

เท่าใด ซึ่งประมะ สตะเวทิน (2526) และ ธนวัต บุญลือ (2531) ได้จำแนกประเภทของการสื่อสาร ในลักษณะนี้ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication) เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือการสื่อสารแบบตัวต่อตัว การสื่อสารในลักษณะนี้ปฏิกิริยาสะท้อนกลับ (feedback) จะมีอิทธิพลอย่างมากในกระบวนการ ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะติดต่อแลกเปลี่ยนสารได้โดยตรงในทันทีทันใด แล้วอาจจะสื่อสารต่อไปยังคนอื่นที่ละคนเป็นทอด ๆ ก็ได้ เช่น การคุยกันระหว่างคน 2 คน การสอนของพ่อกับลูก การคุยกันระหว่างครูกับนักเรียน เป็นต้น

2. การสื่อสารกลุ่มเล็ก (small-group communication) เป็นการสื่อสารที่มีจำนวนผู้ทำการสื่อสารมากกว่า 2 คนขึ้นไป ทำการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ผู้พูดคือผู้ส่งสาร คนที่เหลือก็เป็นผู้รับสาร เช่น การเล่านิทานของคนแก่ต่อหน้าเด็ก ๆ การประชุมกลุ่มย่อย เป็นต้น การสื่อสารในลักษณะนี้ปฏิกิริยาสะท้อนกลับ (feedback) ยังสามารถกระทำได้ในทันทีทันใด

3. การสื่อสารกลุ่มใหญ่ (large-group communication) เป็นการสื่อสารระหว่างคนจำนวนมากซึ่งอยู่ในที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น การสอนของครูที่มีจำนวนนักเรียนมาก ๆ การประชุมของผู้ใหญ่บ้าน การปราศรัยหาเสียง เป็นต้น การสื่อสารในกลุ่มใหญ่นี้โอกาสที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารจะติดต่อแลกเปลี่ยนสารกันโดยตรงทันทีทันใดมีอยู่น้อย

4. การสื่อสารมวลชน (mass communication) เป็นการสื่อสารไปยังผู้รับสารเป็นจำนวนมาก ไม่สามารถจำกัดจำนวน และกำหนดลักษณะของผู้รับสารได้อาจจะอยู่ในที่ต่าง ๆ โดยอาศัยเครื่องมือ คือ สื่อมวลชน (mass media) เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ปฏิกิริยาสะท้อนกลับไม่สามารถกระทำได้ในทันทีทันใด

สื่อที่ใช้ในการสื่อสาร

ในการวิจัยผู้วิจัยได้จำแนกประเภทของสื่อซึ่งเป็นทรัพยากรการเรียนรู้ (learning resources) ออกเป็น 5 ประเภทโดยแบ่งเป็นสื่อเพื่อการศึกษา และสื่อที่มีอยู่ทั่วไปตามทัศนะของ Ely and Gerlach (1972) ได้แก่

1. สื่อประเภทวัสดุ (materials) หมายถึง สื่อที่ใช้แล้วมีการหมดสิ้นไปหรือเสื่อมไป เป็นสื่อประเภทสิ้นเปลือง เช่น ซอล์ก ปากกา ดินสอ ยางลบ เป็นต้น ส่วนสื่อที่ใช้แล้วมีการเสื่อมไป เช่น แผ่นใส ฟลิ้มภาพยนตร์ แผ่นสไลด์ เทปคาสเซ็ท ม้วนวีดิทัศน์ แผนที่ แผนภูมิ รูปภาพ ป้ายนิเทศ บัตรคำ หรือแม้แต่หนังสือก็จัดว่าเป็นสื่อประเภทวัสดุเช่นกัน เพราะเมื่ออ่านแล้ว เราได้ความรู้แล้วก็หมดคุณค่าของการที่จะให้ความรู้ เกมต่าง ๆ รวมทั้งเทปคาสเซ็ท ม้วนวีดิทัศน์ต่าง ๆ ก็ถือว่าเป็นสื่อที่เมื่อใช้แล้ว ผู้ใช้เกิดความรู้ก็เบื่อก็ไปตามกาลเวลา สื่อประเภทวัสดุบางชนิดไม่สามารถใช้ตามลำพังตัวมันเองได้จำเป็นต้องใช้ควบคู่กับสื่อประเภทเครื่องมืออื่น ๆ เช่น แผ่นใส จำเป็นต้องใช้ควบคู่กับเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ (overhead projector) เป็นต้น

2. สื่อประเภทเครื่องมือ และอุปกรณ์ (tools and equipment) หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางหรือตัวผ่านทำให้ข้อมูลหรือความรู้ที่บันทึกไว้ในสื่อวัสดุชนิดต่าง ๆ สามารถถ่ายทอดออกมาให้ผู้ดูผู้ฟังได้รับเนื้อหาความรู้ ส่วนใหญ่สื่อประเภทนี้เป็นสื่อที่มีความสลับซับซ้อน มีน้ำหนักค่อนข้างมาก และมีขนาดใหญ่ จำเป็นที่จะต้องใช้คู่กับสื่อประเภทวัสดุอื่น ๆ เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ที่จะต้องใช้คู่กับฟิล์มภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ที่ต้องใช้คู่กับแผ่นสไลด์ เครื่องเล่นวีดิทัศน์ต้องใช้คู่กับม้วนวีดิทัศน์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะมาช่วยให้การใช้เครื่องมือต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น จอสไลด์ เป็นต้น

3. สื่อประเภทบุคคล (people) หมายถึงบุคคลต่าง ๆ ผู้ซึ่งทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลอื่นได้เกิดการเรียนรู้ สื่อประเภทบุคคลดังกล่าวไม่ได้หมายถึงเฉพาะบุคคลที่อยู่ในระบบโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบุคคลที่ผู้เรียนจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วย ได้แก่ พ่อแม่ ญาติ พี่น้อง ปู่ย่าตายาย พระสงฆ์ ผู้ซึ่งมีส่วนช่วยให้เราเกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ รวมถึงการฟังบรรยายจากวิทยากรที่ได้รับเชิญมาให้ความรู้กับเราด้วย

4. สื่อประเภทกิจกรรม (activities) หมายถึง กิจกรรมใดที่จัดขึ้นแล้วทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อาจเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการศึกษาโดยเฉพาะ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ ในห้องเรียน เช่น การแสดงละคร การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น หรือรวมถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นในสังคม อาจเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในโอกาสต่าง ๆ หรือเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำของทุก ๆ ปี เช่น วันพืชมงคล วันสำคัญทางพุทธศาสนา วันสงกรานต์ วันลอยกระทง เป็นต้น

5. สื่อประเภทสถานที่ (settings) หมายถึงสถานที่ และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการศึกษาเรื่องต่าง ๆ เช่น สถานที่กระทำยุทธหัตถี สถานที่ตั้งเมืองหลวงของไทยในอดีต ซึ่งรวมถึงสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ด้วย เช่น พระปรางค์วัดอรุณราชวราราม ปราสาทหิน เขาพนมรุ้ง พระปฐมเจดีย์ เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้ การถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มชนต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ได้รับการศึกษาวิจัยและนำมาเขียนไว้ในงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เช่น การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพชุมชนเพื่อหาแนวทางจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชนกลุ่มน้อย ของจรัส ทองจีน (2536) พบว่า การศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ของชาวเลหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ยังไม่มีระบบการศึกษาที่แน่นอน ดังนั้นการศึกษายอบรมในหมู่ชาวเลจึงเป็นไปในลักษณะที่เรียนรู้จากครอบครัวโดยมีพ่อแม่หรือหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้ ซึ่งมักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น การทำมาหากิน การสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาลผู้ป่วย ระเบียบประเพณีของกลุ่ม หน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ความประพฤติก่อโดยทั่วไป ความเชื่อ ตลอดจนความมุ่งหมายของชีวิต เช่นเดียวกับที่ประเทือง เกรือหงส์ (2519) ได้ศึกษาพบว่า วิธีการให้การศึกษายอบรม ของชาวเลหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต นั้นใช้วิธีการบอกเล่า เลียนแบบ บางอย่างก็ถ่ายทอดให้กันเฉพาะตัว การถ่ายทอดมักจะทำกันในวงแคบ ๆ ผู้อาวุโสมักจะเป็นผู้ให้การศึกษายอบรมคนรุ่นหลัง ปฏิบัติต่อกันมาโดยไม่มีข้อโต้แย้งแต่อย่างใด ระบบโรงเรียนยังไม่มีบทบาทที่จะช่วยยอบรมสมาชิกของเราเพราะอยู่ในห้องที่ทุรกันดารและอยู่กันไม่เป็นหลักแหล่ง ส่วนคนัย ไชยสิงห์ (2531) ได้ศึกษาเจตคติทางด้านสุขภาพของนักเรียนชาวเขาทางภาคเหนือ พบว่าเด็ก ๆ ส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในลักษณะผู้ใหญ่ นำผู้เยาว์เท่านั้น เด็ก ๆ เกิดการลอกเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ จากผู้ใหญ่

งานวิจัยในต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นการศึกษาโดยนักมนุษยวิทยา เช่น ดีเรค ฟรีแมน (Derek Freeman, 1970) ผู้ซึ่งศึกษาชาวเผ่าอึบานที่อาศัยอยู่บนเกาะซาราวัก ประเทศมาเลเซีย ศาสตราจารย์แฮโรลด์ คองคลิน (Harold Conklin, 1969) ผู้ศึกษาสภาพของชาวฮานูที่อาศัยอยู่บนเกาะหนึ่งของประเทศฟิลิปปินส์ และศาสตราจารย์เอ็ดมันด์ ลีช (Edmund Leach, 1970) ผู้ศึกษา

ชาวกะฉิ่นที่เป็นชนกลุ่มน้อยทางตอนเหนือของประเทศพม่า นักมนุษยวิทยาทั้งสามท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการประกอบอาชีพของชนต่าง ๆ พบว่า ชนต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบอาชีพในลักษณะเพื่อยังชีพไปวันหนึ่ง ๆ อาชีพก็ได้จำแนกแยกย่อยออกไปมากนัก ผู้ชายซึ่งเป็นผู้นำครอบครัวนั้นจะต้องทำงานหนัก เช่น การล่าสัตว์ การซ่อมแซมบ้าน ส่วนผู้หญิงจะหุงหาอาหารเลี้ยงดูลูกของตนอยู่กับบ้านจนกว่าลูกนั้นเติบโตพอที่จะช่วยเหลือการทำงานของพวกเขา ก็จะติดตามพ่อของตนไปทำมาหากิน ส่วนนักสังคมวิทยาชื่อ อาร์เธอร์ ซอลซ์ (Arthur Salz, 1954) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีหมอผี หรือหมอไสยศาสตร์ (magician) หรือบางครั้งเรียกว่า ผู้ทำนายโชคชะตา (soothsayer) ในสังคมมนุษย์ที่อาศัยอยู่ตามป่าเขา หรือเกาะแก่งต่าง ๆ ว่า สาเหตุเนื่องมาจากคนเหล่านี้อาศัยอยู่ตามป่าเขา เกาะแก่งต่าง ๆ ต้องพึ่งพาธรรมชาติมาก ในแง่หนึ่งนั้นเป็นเพราะการเกิดโรคของทารกอยู่ในระดับต่ำ มีโรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้นบ่อย ๆ โดยไม่ทราบสาเหตุว่าเป็นผลมาจากอะไร ยามฝนตกฟ้าร้องและฟ้าผ่าก่อให้เกิดความหวาดผวาก่อวามลมนุษย์เป็นอย่างมาก และบางครั้งญาติมิตรและสมาชิกครอบครัวต้องล้มตายเพราะอิทธิพลของธรรมชาติ ส่วนอีกแง่หนึ่งก็คือ การเข้าป่าล่าสัตว์มักขึ้นอยู่กับโชคชะตา เช่น บางครั้งต้องใช้เวลาหลายวันกว่าจะจับสัตว์มาเป็นอาหารได้ ดังนั้นภาวะที่ต้องอยู่ภายใต้อำนาจของธรรมชาตินี้ ทำให้มนุษย์ต้องหาที่พึ่งเพื่อที่จะควบคุมธรรมชาติและชะตาชีวิตอันจะก่อให้เกิดมีผลทางใจมิให้เกิดมีจิตใจหวาดผวาลดความกังวลใจ ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมียุคคนที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการติดต่อกับธรรมชาติและอำนาจลึกลับ โดยคน ๆ นั้นจะมีลักษณะพิเศษและมีความรู้ในด้านการประกอบพิธีกรรมอีกด้วย

นอกจากนี้แล้ว George Murdock อ้างถึงใน จีรพรรณ กาญจนจิตรรา (2532) ได้ทำการศึกษาศังคมมนุษย์ไม่รู้หนังสือ (non-literate society) เพื่อศึกษาถึงวิธีแบ่งงาน เขากล่าวว่าในสังคมดังกล่าว ผู้ชายจะทำงานหนัก เช่น การล่าสัตว์ จับปลา ดักสัตว์ หรือการแผ้วถางป่าเพื่อทำการเพาะปลูก ส่วนผู้หญิงทำหน้าที่ทำอาหาร ซุนผ้า เลี้ยงดูบุตร ตลอดจนการจักสานต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนศรีสวาส ชลวิสุทธิ อ้างถึงใน อดุลย์ ดันประยูร (2539) ได้ศึกษาวิธีการถ่ายทอดให้ลูกรู้จักการพึ่งตัวเอง และรู้จักรับผิดชอบของแม่ที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจระดับกลาง พบว่า การหัดบุตรให้รู้จักพึ่งตนเอง คือ เริ่มต้นด้วยการให้ลูกทำเอง เมื่อเกิดความผิดพลาดก็ทำให้ดูพร้อมทั้งบอกให้ทำตาม ส่วนการหัดให้บุตรรู้จักรับผิดชอบนั้น อาจเริ่มจากการไปหยิบของมาให้ ช่วยให้อาหารสัตว์ ช่วยเลี้ยงน้อง แต่การจะถ่ายทอดเรื่องใดนั้นก็จำเป็นที่จะต้องดูวัยของบุตรก่อน ถ้าบุตรนั้นอยู่ในวัย 6-7 ปี อาจฝึกหัดให้ทำแต่เป็นงานที่ใช้กำลังกายน้อย ๆ เมื่อบุตรโตขึ้นก็ถ่ายทอดให้ทำงานที่ยาก หรือมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น

2. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรม การถ่ายทอดด้านวัฒนธรรมนั้น มีผู้ที่ศึกษาไว้หลายท่านด้วยกัน อาทิเช่น ทวีป อภิสัทธา (2528) ได้ศึกษาพบว่า วิธีการถ่ายทอดหรือเรียนรู้วัฒนธรรมของมนุษย์เรานั้นจะเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวก่อน แล้วก็ขยายออกไปยังสถาบันอื่น ๆ ในสังคม การถ่ายทอดวัฒนธรรมในสังคมนั้นอาจเกิดขึ้นได้หลายกรณี อาจมีการถ่ายทอดจากผู้ใหญ่ไปสู่เด็ก การถ่ายทอดจากเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ หรือถ่ายทอดในระหว่างคนระดับเดียวกัน เป็นต้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้นกระทำได้หลายทาง เช่น คนไทยเรามีการถ่ายทอดทาง “มุขปาฐะ” หรือปากเปล่า เช่น คำพูด โวหาร สุภาษิต คำพังเพย ปริศนา นิทานประจำถิ่น เพลงกล่อมเด็ก เป็นต้น ส่วนการถ่ายทอดด้านตัวอักษร เราเรียนรู้ สร้างสม ด้วยตำรับตำราและภาษาหนังสือ ในทางวัตถุ มีรูปแบบทาง สถาปัตยกรรม การปลูกสร้างอาคารบ้านเรือน รูปร่างของกระบุง ตะกร้า และวัตถุอื่น ๆ อีกหลายประเภท แม้แต่ในการถ่ายทอดทางศิลปะ คนไทยเราได้ถ่ายทอดกันในรูปแบบของการฟ้อนรำ และการละเล่นของแต่ละท้องถิ่น พิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ให้กับอนุชนรุ่นหลังได้เข้าใจ ได้สัมผัส และสามารถสืบทอดวัฒนธรรมเหล่านี้ต่อไปได้

ส่วนบรรพต วีระสัย (2532) ได้ศึกษาพบว่า การถ่ายทอดวัฒนธรรมของมนุษย์นั้นแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 เป็นการถ่ายทอดจากผู้ใหญ่มายังผู้เยาว์กว่า (หรืออนุชน คือผู้ตามมาทีหลัง) เช่น ผู้ใหญ่อบรมให้รู้จักประเพณีการไหว้ การสวมเสื้อผ้า การรู้จักบริโภค เป็นต้น ประเภทที่ 2 การถ่ายทอดอาจเป็นในทางตรงข้ามก็ได้ คือ จากผู้เยาว์กว่าไปยังผู้ใหญ่ เช่น แฟชั่น หรือ การใช้คำสแลงต่าง ๆ ประเภทที่สาม ได้จาก การถ่ายทอดวัฒนธรรมมีขึ้นระหว่างคนร่วมสมัยกัน คือผู้อยู่ในยุคเดียวกัน หมายความว่า มีประสบการณ์คล้ายกัน และประเภทที่สี่ ได้แก่ การถ่ายทอดข้ามบริเวณหรือข้ามกลุ่มชน บางครั้งเรียกว่าเป็นการ “กระจาย” (diffusion) ของวัฒนธรรม และเขายังศึกษาพบว่ามนุษย์ไม่เพียงแต่มีภาษาพูด (oral language) แต่มนุษย์ในแทบทุกสังคมยังมีภาษาเขียนการมีภาษาเขียนจะช่วยให้สามารถเก็บรักษาและถ่ายทอดวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้ กริช สืบสนธิ์ (2538) ได้ศึกษาพบว่ามนุษย์นั้นถ่ายทอดวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้กับสมาชิกในชุมชนของตนด้วยวิธีการต่าง ๆ 4 วิธีด้วยกัน คือ

1. การเรียนรู้วัฒนธรรมโดยตรง เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการสังเกต การกระทำจากคนทั่ว ๆ ไปในสังคมนั้น ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะตัวของคนแต่ละคนในการตีความหรือในด้านความหมาย ในสิ่งที่ตนประสบ ซึ่งอาจเกิดการตีความผิด เข้าใจผิดและค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้อง
2. การเรียนรู้วัฒนธรรมโดยผ่านการถ่ายทอดส่วนบุคคล เป็นการถ่ายทอดจากบุคคลอื่น อาจจะใช้การบอกให้ทำ หรือมีคนอื่น ๆ ปฏิบัติให้เห็น
3. การเรียนรู้วัฒนธรรมโดยผ่านการถ่ายทอดของกลุ่ม การถ่ายทอดวัฒนธรรมในลักษณะนี้เป็นการทำงาน หรืออยู่ร่วมกับกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่ง การเรียนรู้เป็นไปในลักษณะของการเลียนแบบ เช่น กลุ่มผู้หญิง กลุ่มผู้ชาย กลุ่มคนชรา กลุ่มคนเล่นไพ่ กลุ่มคนสูบบุหรี่ กลุ่มคนเหล่านี้ทำหน้าที่ที่ถนัด สอนให้ปฏิบัติตามกลุ่มนั้น ๆ
4. การเรียนรู้วัฒนธรรมโดยผ่านการถ่ายทอดของชุมชน เป็นการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมนั้น ๆ ตลอดจนการศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่เป็นการปฏิบัติตามคนส่วนใหญ่

ประวัติความเป็นมาของชาวเล

"ชาวเล"เป็นชื่อเรียกชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ตามเกาะ ชายหาด หรือชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกทางตอนใต้ของประเทศไทย บริเวณทะเลอันดามัน ชนกลุ่มนี้มีชีวิตหากินอยู่กับทะเลตลอดเวลา บางครั้งก็ร่อนเร่อพยพโดยอาศัยเรือ เป็นบ้าน บางครั้งก็ขึ้นมาพักพิงอาศัยบนบกโดยสร้างเป็นเพิงพักขนาดเล็กๆ อยู่ใกล้กับทะเล ชนกลุ่มนี้จะมี สังคม วัฒนธรรม ภาษาพูด ตลอดจนธรรมเนียมประเพณีที่เป็นของตัวเองมีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ชนกลุ่มนี้ไม่ได้มีอยู่แต่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้นในประเทศอื่นๆ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย พม่า ก็มีเผ่าพันธุ์ของชนกลุ่มนี้อาศัยอยู่เช่นกัน และเชื่อกันว่าชาวเลที่อยู่ใน ประเทศไทยนั้น ก็เป็นเผ่าพันธุ์ของชนกลุ่มนี้อพยพมาจากประเทศเหล่านั้นเอง ในประเทศอื่นที่มีชนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ เขาจะจัดชนกลุ่มนี้ไว้เป็นชนกลุ่มน้อย (minority group) เช่นเดียวกัน แต่คำเรียกหาชนกลุ่มนี้จะแตกต่างกันออกไปตามวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น ฉันทิส ทองช่วย (2528) ได้ศึกษาและรวบรวมชื่อที่ใช้เรียกชนกลุ่มนี้ของแต่ละประเทศคือ ชาวพม่าจะเรียกชนกลุ่มนี้ว่าเซลัง (Selang) เซลอง

(Selong) หรือเซลอน (Selon) ที่ยะโฮวีในประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ จะเรียกว่าโอรังละอูต (Orang Laut) หรือ ร่ายต์เลาต์ (Rayat Laut) ในประเทศอินโดนีเซียจะเรียกว่าบาโจ (Badjo) บาโรก (Barok) เซกะฮ์ (Sekah) ร่ายต์ (Rayat) หรือจูรู (Juru) ทางฝั่งตะวันออกของสุมาตรา เรียกว่า ร่ายต์ (Rayat) หรือ กัวลา (Kuala) ส่วนประเทศอื่น ๆ เรียกตามสากลว่า Sea Gyphy หรือ Sea Dyaks หรือ Orang Selat (ชนผู้อาศัยอยู่ตามช่องแคบ)

สำหรับประเทศไทย นอกจากคำว่า "ชาวเล" ซึ่งเป็นคำเรียกชื่อชนกลุ่มนี้ของชาวบ้าน ปักข์ได้ยังมีคำอื่น ๆ ที่ใช้เรียกชนกลุ่มนี้อีกเช่น "ชาวน้ำ" "ชาวไทยใหม่" และ "ชาวสิงห์" หรือ "มาซิง" คำว่าชาวน้ำ เป็นคำที่ชนกลุ่มนี้ถือว่าไม่สุภาพและดูเหยียดหยามพวกเขาโดยเขาให้เหตุผลว่าคนเราเกิดมาจากน้ำสุซึ่งถือว่าเป็นน้ำที่ไม่สะอาดไม่บริสุทธิ์ ดังนั้นคำว่า "ชาวน้ำ" จึงถือเป็นคำต่ำ เป็นคำที่ชาวเลรังเกียจมาก จึงไม่ควรใช้คำนี้เรียกชนกลุ่มนี้ (ฉันทส ทองช่วย, 2528)

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ (2521) ได้เขียนถึงความเป็นมาของคำว่า "ไทยใหม่" ในวารสาร อ.ส.ท. เรื่องวัฒนธรรมชาวเล ความตอนหนึ่งว่า "พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเคยเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนแจกวัตตูปัจจัยที่จำเป็นต่าง ๆ แก่ชาวเลและโปรดให้เรียกชาวทะเลว่า "ไทยใหม่" ซึ่งบรรดาพวกชาวเลปลื้มปิติพอใจมาก ต้องการให้ชาวบกทั่วไปเรียกพวกเขาตามนามพระราชทาน"

ส่วนคำว่า "ชาวไทยใหม่" เป็นคำที่ทางราชการกำหนดให้เรียกชนกลุ่มนี้แทนคำว่า "ชาวเล" หรือ "ชาวน้ำ" หรือแทนคำอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อต้องการลดช่องว่างด้านความรู้สึกที่ไม่ดีระหว่างชนกลุ่มนี้กับประชาชนทั่วไปออกไป ทำให้พวกเขารู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีความพอใจต่อคำว่า "ชาวไทยใหม่" มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเขามีความรู้สึกว่าได้รับการยกย่องให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมกับคนไทยส่วนใหญ่ แต่คนไทยทั่วไปก็ยังเรียกชนกลุ่มนี้ว่า "ชาวเล" เหมือนเดิม คำว่า "ไทยใหม่" จึงใช้อยู่เฉพาะวงราชการเท่านั้น

สำหรับคำที่เรียกว่า "ชาวสิงห์" หรือ "มาซิง" นั้น เป็นชื่อของชาวเลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเชื่อกันว่าอพยพมาจากแถบประเทศพม่า มาอาศัยอยู่ที่หาดราไวย์ของจังหวัดภูเก็ตร่วมกับชาวเลกลุ่มอื่น ชาวสิงห์นอกจากจะมีที่จังหวัดภูเก็ตแล้ว ยังอาศัยอยู่ที่จังหวัดพังงา ระนอง ตลอดไปถึงหมู่เกาะมริดในประเทศพม่าตอนใต้ ชาวเลกลุ่มนี้จะมีภาษาพูดแตกต่างกับชาวเลทั่วไปอย่างเห็นได้ชัด

มีผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องราวความเป็นมาหรือต้นกำเนิดของชาวเลตลอดจนชาติพันธุ์ นิสัยใจคอ ประเพณี วัฒนธรรม การดำรงชีวิตของชนกลุ่มนี้ไว้บ้างแต่ไม่มากนัก เช่น เขมชาติ เทพไทย (2528) ศึกษาพบว่า เรื่องราวของชาวเลปรากฏผู้สังคมนาภายนอกในลักษณะที่ค่อนข้างจะน้อยและไม่ชัดเจนเท่าที่ควรทั้งนี้เพราะชนกลุ่มนี้มีเฉพาะภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียนที่จะบันทึกเรื่องราวของตนเองหรือของบรรพบุรุษเอาไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าอย่างไรก็ตามหลักฐานต่างๆ ที่ได้มีผู้ศึกษาค้นคว้าแล้วบันทึกเอาไว้ เมื่อนำมาประมวลเข้าด้วยกัน ก็พอจะทำให้รู้ว่าชาวเลมีความเป็นมาอย่างไร

ต้นกำเนิดหรือบรรพบุรุษของชาวเลนั้น ไม่อาจที่จะระบุให้ชัดเจนลงไปว่าเป็นใคร มาจากไหน มีมาตั้งแต่เมื่อไรและเริ่มต้นอยู่ในเขตไหนของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แม้แต่พวกของเขาเองก็ไม่อาจบ่งบอกหรือระบุได้ แต่จากการค้นคว้าในแง่มุมต่างๆ ของนักวิชาการหลายท่านตลอดจนหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ สันนิษฐานกันว่าชาวเลเป็นเผ่าพันธุ์ที่อพยพมาจากลุ่มน้ำแยงซีเกียงในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้อพยพลงมาทางใต้ตามลำน้ำโขง เมื่อออกทะเลแล้วเร่ร่อนไปตามเกาะต่างๆ จนถึงแหลมมลายูและแนวฝั่งพม่า จากการตรวจค้นพบวัตถุเก่าๆ เครื่องมือเครื่องใช้ และแบบประเพณีที่หลงเหลืออยู่ เชื่อกันว่าชาวเลเป็นบรรพบุรุษของชาวมลายูอย่างแน่นอน (ประพันธ์ เรื่องณรงค์, 2517)

ตามความเชื่อข้างต้นสารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2512) ได้บันทึกไว้ว่าชาวเลเป็นชนพื้นเมืองเดิมพวกหนึ่งของมลายูที่ยังเหลืออยู่โดยไม่กลายเป็นมลายู ชนพวกนี้จะอพยพเข้ามาในแหลมมลายูสมัยดึกดำบรรพ์ก่อนชาวมลายู ชาวมลายูเรียกพวกนี้ว่า โอริงละอูด แปลว่าคนทะเล (โอริง = คน, ละอูด=ทะเล) ชอบท่องเที่ยวขึ้นล่องตามชายฝั่งตะวันตกของแหลมมลายูตามกลุ่มเกาะมะริด และรอบฝั่งภูเก็ต และที่โน้นบ้าง ที่นี้บ้าง ลงไปจนถึงเกาะสิงคโปร์ โดยใช้เรือเล็กในการเดินทาง มีภาษาของตนเองคล้ายภาษามลายู ชาวเลมีลักษณะคล้ายชาวมองโกล สุกราวคนไทย ผิวก้านดำเป็นโรคผิวหนังกันมากทางปักข์ได้เรียกชนกลุ่มนี้ว่า ชาวเล หรือ ชาวน้ำ พม่าเรียกว่าจลาง ไทยมาเขียนเป็นกลาง ภาษาอังกฤษให้ชื่อว่า Sea Gypsy แปลว่า ชาวชิพซีทะเล แต่ชาวเล เรียกตัวเองว่า มอเก็น (Moken) ส่วนประเทือง เครือหงส์ (2519) ได้เสนอผลการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับลักษณะของชาวเลไว้ว่า

ชาวเลมีลักษณะคล้ายชาวมองโกล แต่ไม่เด่นนัก สุกราวคนไทย ผิวก้านดำ และเป็นโรคผิวหนังกันมาก รูปร่างและลักษณะหน้าตาของชาวเล จะเห็นได้ชัดเจนว่าละม้ายคล้ายคลึงกับชาวมลายูผู้ชายผิวก่อนข้างคล้ำ หน้าอกกว้าง ผู้หญิงรูปร่างสูงโปร่ง ผิพรรณหน้าตาไม่ค่อยสวย

จากการสังเกตและศึกษาเกี่ยวกับเชื้อชาติของมนุษย์โดยอาศัยหลักการพิจารณาลักษณะรูปร่างทางชีวภาพของมนุษย์ ได้แก่ สีของผิวหนัง สีและลักษณะของผมและขน ลักษณะสีของดวงตา ส่วนสูง ขนาดรูปร่าง และลักษณะโดยทั่วไป หน้าผาก จมูก ริมฝีปาก ฟันและคาง ฯลฯ สันนิษฐานว่าชาวเลเป็นพวกมองโกล (Mongol) เช่นเดียวกับพวกอินเดียนแดง จีน พม่า ไทย มลายู อินโดนีเซีย และนิกริโต เป็นต้น

สำหรับนักวิชาการหรือผู้สนใจท่านอื่น ต่างก็พยายามศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของชาวเล ได้รวบรวมข้อมูลหลักฐานข้ออ้างอิงต่างๆ เสนอข้อคิดเห็นข้อสันนิษฐานของตนในแง่มุมหลาย ๆ ด้านในเชิงวิชาการ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้เรื่องราวของชาวเล ผลงานของนักวิชาการและผู้สนใจเหล่านั้น เท่าที่พอจะรวบรวมได้ ได้แก่

เดวิด โฮแกน (1972) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของชาวเลว่าเป็นเผ่าพันธุ์ที่ปรากฏขึ้นมาในราวศตวรรษที่ 17 เรียกว่า "Orang Selat" หมายถึงชนผู้อาศัยอยู่ตามช่องแคบ เป็นพวกเดียวกับพวกมอเก็นในปัจจุบัน เป็นพวกเร่ร่อนอยู่ในทะเลตามเกาะต่างๆ ไม่มีรัฐบาล กษัตริย์ปรเมศวรซึ่งเป็นกษัตริย์องค์แรกของมะละกาใช้ชนพวกนี้เป็นเครื่องมือ โดยการให้เป็นโจรสลัดคอยดักปล้นเรือเดินทะเลได้ทรัพย์สินมาก็แบ่งให้แก่กษัตริย์ปรเมศวรส่วนชาวเลกลุ่มนี้จะได้รับความดีความชอบได้รับการยกย่องให้เป็นตระกูลชั้นสูงของเกาะมะละกาในขณะนั้น

อุทัย หิรัญโต (2516) ได้บันทึกไว้ว่า เดิมชาวเล อาศัยอยู่ตามลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงในประเทศจีน แล้วได้อพยพหลบหนีภัยเร่ร่อนลงมาทางตอนใต้เป็นพวก ๆ โดยอาศัยลำแม่น้ำโขงล่องเรือไปตามขลางกรรมเรือลงมาตลอดแหลมอินโดจีนเมื่อออกทะเลก็อาศัยเรือเร่ร่อนอยู่ตามเกาะต่างๆ ตลอดลงไปจนถึงพม่าและแหลมมลายู

ประพันธ์ เรืองณรงค์ (2517) ได้ทำการศึกษาเรื่องของชาวเล ปรากฏว่าชาวเลนั้นพอที่จะเชื่อถือได้ว่าเป็นบรรพบุรุษของชนชาติมลายู ผสมกับชาติอื่น ๆ ในระหว่างเกาะชวา เกาะสุมาตรา พวกชาวเลแบ่งออกได้เป็น 3 พวก คือ พวกมะละกา พวกลิงคา และพวกมาซิงหรือพวกสิงห์ พวกหลังนี้ตั้งถิ่นฐานทำมาหากินอยู่แถวหน้าเมืองมะริด ทะวายในดินแดนพม่า ส่วนชาวเลที่อยู่ในประเทศไทยจะอยู่แถบจังหวัดระนองพังงาภูเก็ต กระบี่ และสตูล จะเป็นชาวเลผสม คือผสมปนเปกันระหว่างสามพวกดังกล่าว

ส่วนประทีป ชุมพล (2524) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเผ่าพันธุ์ชาวเลในแง่ชาติพันธุ์วิทยา (Ethnography) ได้อธิบายว่าชาวเลจัดอยู่ในกลุ่มชนพวกเมลานีเซียน (Melanesian) ซึ่งมีถิ่นฐานอยู่ในแถบหมู่เกาะทะเลใต้ของมหาสมุทรแปซิฟิก หรือหมู่เกาะเมลานีเซียน (เกาะของคนผิวดำ) ต่อมา

ได้โยกย้ายถิ่นฐานกระจายไปในหมู่เกาะทะเลใต้พวกนี้มีรูปร่างลักษณะตัวค่อนข้างเล็ก ผิวดำ คาค่า ผมหักหยอยเป็นกระจุก มีภาษาและมีวัฒนธรรมเป็นของตนเองแต่ปัจจุบันมักถูกกลืนจากประเทศที่ตนอาศัยอยู่

นอกเหนือจากนี้ ผลงานของนักมนุษยวิทยาที่ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเผ่าพันธุ์ และความเป็นมาของชาวเลก็เป็นแนวทางให้นักวิชาการสมัยใหม่ได้ศึกษาค้นคว้าหาหลักฐานมาอ้างอิงเสนอแนวความคิด ตลอดจนวิเคราะห์แยกแยะเหตุผลเกี่ยวกับเรื่องราวของชาวเลได้อย่างน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

เจน จรจัด (2525) กล่าวถึงการค้นคว้าของคนสมัยใหม่บางกลุ่มในเรื่องของชาวเล โดยให้ความเห็นว่าชาวเลหรืออุรักลาไวยเป็นเผ่าพันธุ์มองโกลพวกหนึ่ง สืบสายมาจากเผ่าอินโดนีเซียซึ่งเคยอาศัยอยู่แถบตะวันตกเฉียงใต้ของจีน แล้วเคลื่อนย้ายลงมาทางใต้ตามสายแม่น้ำแยงซีเกียง และแม่น้ำโขง จนออกสู่ทะเลเป็นต้นกำเนิดของคนชายฝั่งและชาวเกาะหลายเผ่าพันธุ์ บรรพบุรุษของชาวเลเริ่มต้นจากการที่ชนเผ่าอินโดนีเซียพวกหนึ่ง อพยพสู่เกาะบอร์เนียวในครั้งแรก เป็นการจากแผ่นดินไปสู่ทะเล และเริ่มต้นวิถีชีวิตแบบชาวเกาะ ทำให้เกิดเผ่าพันธุ์ดัยค (Dyaks) ขึ้น ดัยคพวกหนึ่งปักหลักอาศัยบนฝั่งกลายเป็นบรรพบุรุษของคนพื้นเมืองแห่งเกาะบอร์เนียว แต่ดัยคอีกพวกหนึ่งใช้ชีวิตร่อนเร่ทำมาหากินอยู่ในท้องทะเล จึงได้ชื่อว่า "ดัยคทะเล"(Sea Dyak) เคลื่อนย้ายอพยพตามแนวหมู่เกาะเรื่อยมาจนถึงแหลมมลายู บางพวกขึ้นฝั่งที่นี่และกลายเป็นบรรพบุรุษดั้งเดิมของชาวมลายู แต่บางพวกก็เล่นเรือร่อนเร่ต่อมาทางช่องแคบมะละกา ออกสู่บริเวณทะเลอันดามันท่องมาตามหมู่เกาะฝั่งตะวันตกของไทยและขึ้นไปทางหมู่เกาะตอนใต้ของพม่าชนกลุ่มนี้ได้แบ่งออกเป็นหมู่พวกย่อย ๆ แต่ยังคงดำรงชีวิตแบบเคลื่อนย้ายอพยพ ร่อนเร่พักพิงตามหมู่เกาะชายฝั่งทะเลอันดามัน จนได้ฉายาใหม่ว่า "ฮิปซีทะเล" (Sea Gypsy) หลังจากนั้นอีกนานชนกลุ่มนี้จึงยอมเปลี่ยนวิถีชีวิตพาหมู่พวกเข้ามาตั้งหลักแหล่งถิ่นฐานเป็นที่เป็นที่ทางเป็นสภาพชีวิตชาวเลปัจจุบัน

สำหรับความเห็นของนักมนุษยวิทยาที่ คณิดา เลขะกุล (2529) ได้รวบรวมไว้ กล่าวว่า เดิมทีแหลมมลายู (รวมทั้งส่วนบนที่เป็นของไทยด้วย) เป็นที่อยู่อาศัยของพวกเขมร และชาวกูมมาก่อน เรียกรวมกันว่า "พวกพื้นเมืองเดิม" ต่อมา มีชนอีกพวกหนึ่งซึ่งเรียกว่า "ชนพูดภาษามอญ - เขมร" อพยพมาจากทางเหนือเข้ามายึดริมแม่น้ำตอนใกล้ ๆ ชายทะเลเป็นถิ่นฐาน เรื่อยลงไปจนถึงปลายแหลมมลายูชนพวกนี้กลุ่มหนึ่งได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานใกล้แม่น้ำสาละวิน (เป็นชนชาติมอญ) ใกล้ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา (เป็นละว้า) และปากแม่น้ำโขง (เป็นเขมร) เฉพาะส่วนที่ลงมาอยู่บนแหลมมลายูนั้นกลายเป็นพวก "มลายูเดิม" แต่ไม่พูดภาษามลายู ครั้นต่อมามีชนพวกพูดภาษามอญ-เขมร

อพยพใหญ่ลงมาตามแนวเดิมอีกคราวหนึ่ง คนพวกนี้ได้เจริญมากแล้ว ได้ทำเรือแพข้ามไปอยู่บนเกาะสุมาตรา ชาวและบอร์เนียวทำการจับไล่พวกมลายูเดิมที่ด้อยความเจริญกว่าให้เข้าไปอยู่ในป่าบ้าง หนีไปอยู่ตามชายทะเลห่างไกลบ้าง กลายเป็นพวก "จาคุน" ไป และอยู่ตามฝั่งทะเล ไทยเรียกว่า "ชาวเล" หรือ "ชาวน้ำ" ภาษาราชการเรียกว่า "ไทยใหม่"

พวก "จาคุน" ที่ คณิตา เลขะกุล (2529) ได้กล่าวไว้นั้น แท้จริงก็คือชาวเลนั่นเอง แต่เป็นเพียงสายหนึ่งของพวกจาคุน สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2509) ได้อธิบายไว้ว่า จาคุน (Jakun) หมายถึงชื่อชนพื้นเมืองเดิมของแหลมมลายูพวกหนึ่งเป็นพวกที่อพยพเข้ามาอยู่ในแหลมมลายูดึกดำบรรพ์ ก่อนชาวมลายู แต่มาภายหลังพวกเงาะ (Negrito) คนพวกนี้เรียกชื่อทางวิชาชาติพันธุ์วิทยาว่า Proto Malays คือชนผู้มาอันดับแรกต่อมามีคนในตระกูลมองโกลอยด์ (Mongoloid) อีกพวกหนึ่ง เรียกตามสามัญว่าเผ่ามองโกลเลียน เรียกทางวิชาการว่า Deutero Malays คือชนผู้มาอันดับรอง อพยพเข้ามาผสมกับพวก Proto Malays เกิดเป็นชนชาวมลายูขึ้นพวกจาคุน หรือโปรโต - มาเลย์ที่ยังเหลืออยู่บางส่วนไม่กลายเป็นมลายูแบ่งกว้างๆ เป็น 2 พวกคือ พวกโอริงบูกิด (คนภูเขา) และพวกโอริง ละอูด (คนทะเล) อังกฤษเรียก Sea Gypsy แปลว่า ชาวยิปซีทะเล ทางปักษ์ใต้เรียกว่า ชาวน้ำ หรือ ชาวเล นั่นเอง

ผลจากการศึกษาของนักวิชาการตามที่กล่าวมาแล้ว ชี้ให้เห็นว่าชาวเลไม่ได้เป็นชนพื้นเมืองเดิมของเกาะต่างๆ ทางภาคใต้ฝั่งตะวันตกของประเทศไทย แต่อพยพเร่ร่อนมาจากที่อื่นส่วนจะอพยพมาจากลุ่มน้ำแยงซีเกียง หรือมาจากบริเวณประเทศอินโดนีเซียนั้นยังไม่สามารถสรุปได้แน่นอน ทั้งนี้เพราะผู้ที่ทำการศึกษาเรื่องของ "ชาวเล" แต่ละท่านต่างก็ใช้เหตุผลที่แตกต่างกันไปทำให้ผู้ที่ศึกษาสืบต่อมาต้องประสบความลำบากพอสมควร เขมชาติ เทพไทย (2528) ได้อธิบายสาเหตุบางประการที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาวเลเป็นไปด้วยความลำบากก็คือในกลุ่มของชาวเลไม่มีภาษาเขียนในการสื่อความหมายกัน มีแต่ภาษาพูดเท่านั้น การค้นคว้าศึกษาเรื่องนี้จึงขาดหลักฐานอ้างอิงที่พอจะนำมาเป็นบรรทัดฐาน (norms) ในการศึกษาได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม ค้นเผ่าพันธุ์ดั้งเดิมของชาวเลนั้น นักวิชาการส่วนมากลงความเห็นว่าชาวเลเป็นพวกเชื้อชาติมองโกล (Mongol) อย่างแน่นอนซึ่งความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าของไรอัน (N.J. Ryan) ในการศึกษาความเป็นมาของชาวมลายูและสิงคโปร์โดยได้อธิบายไว้ว่า เดิมทีคาบสมุทรมลายูเป็นที่อาศัยของพวกเชื้อสายนิกริโต (Negrito) มาก่อนต่อมาถูกพวกโปรโตมาเลย์ที่อพยพมาจากมณฑลยูนนานของประเทศจีนรุกราน จนต้องถอยร่นกลับเข้าไป

อยู่ตามป่าเขา หลังจากนั้นอีก 300 ปีก่อน ค.ศ. มีพวกที่อพยพมาจากมณฑลยูนนานมาตามเส้นทางเดิมอีกระลอกหนึ่งเข้ามา ในคาบสมุทรหลายเรียกว่าพวกคิวเทอโรมาเลียพวกนี้มีความเจริญกว่าพวกแรก ได้ขับไล่พวกโปรโตมาเลียให้ถอยลึกเข้าไปในดินแดนตอนใต้คือมลายูตอนใต้จนกลายเป็นพวกจากุน(Ryan.n.d)ทั้งพวกโปรโตมาเลีย และคิวเทอโรมาเลียที่อพยพมาจากมณฑลยูนนานในประเทศไทยจีนนั้นเชื้อสายดั้งเดิมก็เป็นพวกมองโกลด้วยกัน

ชาวเลในประเทศไทย

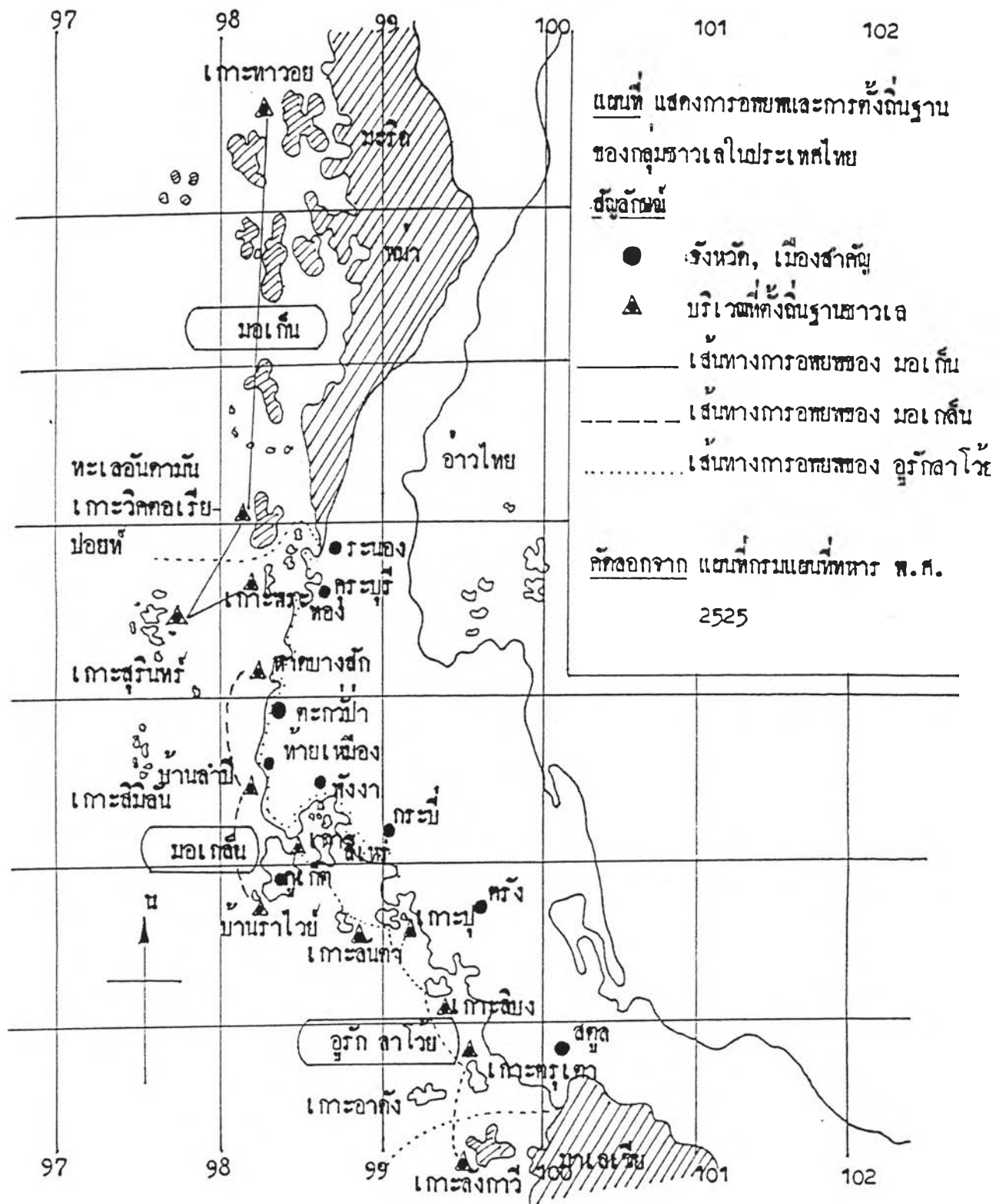
ชาวเลที่ตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ตามชายฝั่งทะเลและเกาะแก่งต่าง ๆ ทางฝั่งตะวันตกในภาคใต้ของประเทศไทยนั้น ไม่สามารถที่จะระบุให้ชัดเจนได้ว่าอพยพมาตั้งแต่เมื่อใดเพียงแต่รู้ว่าชาวเลได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานนับร้อยปีมาแล้วทั้งนี้เพราะชาวเลไม่มีภาษาเขียนหรือบันทึกหลักฐานเอาไว้ให้อนุชนรุ่นหลังของตนเองได้ทราบความเป็นมาอาศัยการสันนิษฐานจากหลักฐานที่ยังหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน คือ สถานที่ต่าง ๆ ที่ชาวเลอาศัยอยู่และเคยอยู่มาก่อนเรียกเป็นภาษาชาวเลเกือบทั้งสิ้น จึงสันนิษฐานว่าหมู่เกาะและชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของไทยนั้นเดิมเป็นที่อยู่ของชาวเลมาแล้วทั้งสิ้น และชาวเลเป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมของเกาะก่อนที่คนพื้นเมืองในปัจจุบันเข้าไปอาศัยอยู่ (กนก ชวลิตยณ, 2531)

สำหรับแหล่งเดิมก่อนที่ชาวเลจะอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยนั้นสันนิษฐานได้ว่ามาจาก 2 แหล่งด้วยกันคือ กลุ่มหนึ่งอพยพมาจากหมู่เกาะแถบประเทศมาเลเซีย มาอาศัยอยู่ตามเกาะในจังหวัดสตูล กระบี่ และภูเก็ต อีกกลุ่มหนึ่งอพยพมาจากหมู่เกาะในประเทศสหภาพพม่ามาอาศัยอยู่ตามเกาะในจังหวัดระนอง พังงา และภูเก็ต บางพื้นที่เช่นกัน

สาเหตุที่ชาวเลเหล่านี้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยนั้นสันนิษฐานว่าเพราะชนกลุ่มนี้มีนิสัยรักชีวิตอิสระ ชอบเร่ร่อนเล่นเรือท่องเที่ยวไปตามเกาะแก่งในทะเลต่าง ๆ จนได้ชื่อว่า "ยิปซีทะเล" นั่นเอง ส่วนสาเหตุประการอื่นอาจจะเป็นเพราะนิสัยที่รักความสงบต้องหนีภัยจากธรรมชาติ หนีภัยจากสงคราม และเข้าสังคมนับหากับคนในถิ่นเดิมไม่ได้จึงอพยพกันมา ข้อสันนิษฐานดังกล่าวนี้ ชี้ให้เห็นนิสัยของชาวเลในเรื่องการรักความสงบ ซึ่งระบุไว้ในรายงานประจำปีงบประมาณ 2528 จังหวัดพังงา เรื่องยิปซีสมุทร (องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา, 2528) โดยกล่าวว่า

.....บรรพบุรุษของยิปซีสมุทรเหล่านี้เคยมีพื้นเพอยู่ทางมลายูถุรงควาน พวกกันหนีขึ้นมาทางเหนือ ประสบการณ์ที่ถูกล่าข่มเหงรังแกโดยไม่มีใครคุ้มครอง ทำให้ชาวเลมินิสัยหยาบกระแวง ต้องหลีกเร้นเร่ร่อนเรื่อยมาเมื่อได้มาเห็นท่าทีที่เป็นมิตรของคนไทย ซึ่งมีน้ำใจเมตตาสงสาร ไม่รังแกผู้อ่อนแอด้วยโอกาส ทำให้ชาวเลรู้สึกปลอดภัยเริ่มรับรู้เข้าใจภาษาไทย และปรับชีวิตความเป็นอยู่มาทางไทยมากขึ้น.....

ส่วนเส้นทางที่ชาวเลกลุ่มต่างๆ ได้ใช้เดินทางอพยพจากแหล่งเดิมเข้าสู่ประเทศไทย จนมาตั้งถิ่นฐานอยู่ตามจังหวัดต่างๆของประเทศไทย เป็นไปตามภาพประกอบ ซึ่ง วิสิษฐ มະยะเฉียว ได้แสดงเส้นทางดังกล่าวไว้ในเอกสารวิชาการของกรมศิลปากรเรื่อง "ชีวิตชาวเลภูเก็ต" (วิสิษฐ มະยะเฉียว, 2532) ซึ่งได้อธิบายไว้ในภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 4 แผนที่แสดงการอพยพและการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาวเลในประเทศไทย
(แหล่งที่มา: วิสิฎฐ์ มະยะเจี๊ว. อ้างถึงใน ทรัง หองจัน, 2536)

นอกจากนี้ยังมีตำนานเล่าขานเกี่ยวกับการอพยพเข้ามาในประเทศไทยของชาวเลโดยการบอกเล่าของผู้สูงอายุชาวเลซึ่งนักวิชาการได้สัมภาษณ์และบันทึกเอาไว้ แม้ว่าเรื่องราวเหล่านี้จะไม่มีหลักฐานบ่งชี้ แต่ก็เป็นแนวทางให้ผู้ที่สนใจค้นคว้าได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมต่อไปได้ เช่น

อาภรณ์ อุกฤษณ์ (2530) ได้บันทึกคำบอกเล่าจากคนเฒ่าคนแก่ชาวเกาะลันตาว่า ชาวเลที่เรียกตัวเองว่า "อุรัก ลาโว้ย" ได้เข้ามาทำมาหากินอยู่แถบหมู่เกาะลันตาค่อนชนพื้นเมืองกลุ่มอื่นๆ โดยชาวเลกลุ่มนี้ได้เดินทางเร่ร่อนมาพร้อมด้วยชาวจีนผิวเมี่ยงซึ่งหนีภัยจากชาวอังกฤษที่เข้ายึดครองไทรบุรี ชาวจีนกลุ่มนี้เดินป่ามาออกทะเลที่แถบชายฝั่งเมืองสตูลและขอร่วมขบวนการกับพวกชาวเล จนกระทั่งถึงหมู่เกาะลันตา ชาวจีนผิวเมี่ยงกลุ่มนี้จึงได้ชักชวนให้ชาวเลขึ้นไปตั้งหลักแหล่งบนเกาะด้วยกันเหตุนี้เองชาวเลในประเทศไทยจึงถือว่าลันตาเป็นบ้านแห่งแรกของพวกเขา และเป็นแหล่งที่ชาวเลมารวมตัวกันมากที่สุด จนได้ชื่อว่าเป็นเมืองหลวงของชาวเล

ประเทือง เครือหงส์ (2523) บันทึกไว้ว่า ชาวเลในเกาะลันตาเข้ามาทำมาหากินในเกาะนี้นานแล้วหลายชั่วบรรพบุรุษ แต่ไม่มีหลักฐานการบันทึกไว้เป็นแต่เพียงการบอกเล่าสืบต่อกันมาจาก "สุหนุงหย่าหรือยกยงัน" จะอยู่ที่ใดไม่ปรากฏตามที่ทราบมา เข้ามาอาศัยอยู่ที่บ้านเง๊ะหลี (ชาวเลเรียกว่า "จ๊ะเหย่อ") ไม่ทราบว่าใครเป็นหัวหน้า แหล่งที่อาศัยอยู่นี้เป็นบริเวณอ่าว คลื่นลมสงบพอที่จะจอดเรือและทำมาหากินได้มีปลาชุกชุม ปฐมบุรุษเขาเรียกว่า "คะโตะอาดับ" เป็นคนชอบเที่ยวเตร่ ทายาทต่อมาจึงเร่ร่อนอย่างที่เป็นอยู่

ส่วน หม่อมภูเก็ด (2530) ได้บันทึกตำนานที่ผู้สูงอายุชาวเลได้เล่าสืบต่อกันมาว่า นางแมสุรี ภรรยาของเจ้าเมืองไทรบุรี เป็นคนที่สวยงามมาก จนน้องชายเจ้าเมืองเองอยากได้เป็นภรรยา เมื่อคราวเกิดสงคราม เจ้าเมืองไทรบุรีต้องนำทหารไปรบกับศัตรูเป็นโอกาสให้น้องชายบุกเข้าหาที่สะใภ้ แต่นางแมสุรีไม่ยอม ต่อสู้ป้องกันจนพื้นเงื่อมมือของน้องสามีไปได้ น้องชายเจ้าเมืองมีความแค้นมาก เมื่อเจ้าเมืองกลับมาจึงกล่าวหาว่าพี่สะใภ้เป็นชู้กับทหารคนสนิทเจ้าเมืองหูเบาสั่งประหารชีวิตภรรยาทันทีโดยไม่ฟังคำแก้ตัว ก่อนที่เพชฌฆาตจะลงดาบนางแมสุรีได้ลั่นวาจาสาปแช่งไว้ว่า "หากนางไม่ผิด ผู้ใดที่คิดร้ายต่อนางขอให้ตกกระถ้ำลำบาก อด ๆ ยาก ๆ ต้องพเนจรอ่อนเร่ไม่มีแผ่นดินอาศัยอยู่เจ็ดชั่วโคตร หากพ้นจากนี้แล้วไปอยู่ที่ใด จะอยู่สภาพใดก็ตามขอให้ไปขอลานขอเขากินตลอดไป" ลั่นคำสาปแช่งเพชฌฆาตก็ลงดาบคอนางขาดกระเด็นเลือดพุ่งเป็นสีขาวคนทั่วไปจึงเรียกว่า "นางเลือดขาว" ต่อมาเจ้าเมืองรู้ความจริง ได้สั่งประหารน้องชายและผู้สมรู้ร่วมคิดแต่น้องชายรู้ตัว จึงชวนพรรคพวกทั้งหญิงและชายจำนวนหนึ่งหนีภัยโดยทางเรือเข้าสู่ประเทศไทย

ด้วยความไม่ชำนาญและกลัวคนไทยจะฆ่าเพราะลวงล้าดินแดน จึงได้แต่เร่ร่อนอยู่ตามทะเล เมื่อเจ้าเมืองออกติดตาม ต่างก็พากันแยกย้ายหลบหนีไปคนละทางสองทาง หลบ ๆ ซ่อน ๆ อยู่ตามเกาะต่าง ๆ ของไทย ครั้นนานเข้าก็ยึดเป็นที่พักอาศัยมีลูกหลานเพิ่มขึ้นกลายเป็นชาวเลที่มีชีวิตลำบากอดอยากและเร่ร่อนพเนจรตลอดไป ตามคำสาปแช่งของนางแมสุรีหรือนางเลื้อยขวานั่นเอง

ชาวเลในจังหวัดพังงา

จังหวัดพังงาเป็นหนึ่งในจังหวัดทางภาคใต้ของไทย ทิศตะวันตกของจังหวัดพังงามีอาณาเขตติดต่อกับทะเลอันดามัน พื้นที่บางส่วนเป็นเกาะแก่งต่าง ๆ มีจำนวนเกาะ 44 เกาะ เกาะที่สำคัญซึ่งมีประชาชนอาศัยอยู่ได้แก่ เกาะยาวน้อย เกาะยาวใหญ่ เกาะปันหยี แต่เกาะที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นที่อยู่อาศัยของชนพื้นเมือง ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม แต่ประชากรของจังหวัดพังงาส่วนหนึ่งซึ่งเรียกว่า "ชาวเล" หรือ "ชาวไทยใหม่" ในปัจจุบันกลุ่มชนเหล่านี้ อาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายทั่วไป ในจังหวัดพังงา ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีพื้นที่ต่าง ๆ ที่กลุ่มชนชาวเลอาศัยตั้งบ้านเรือนอยู่ดังนี้

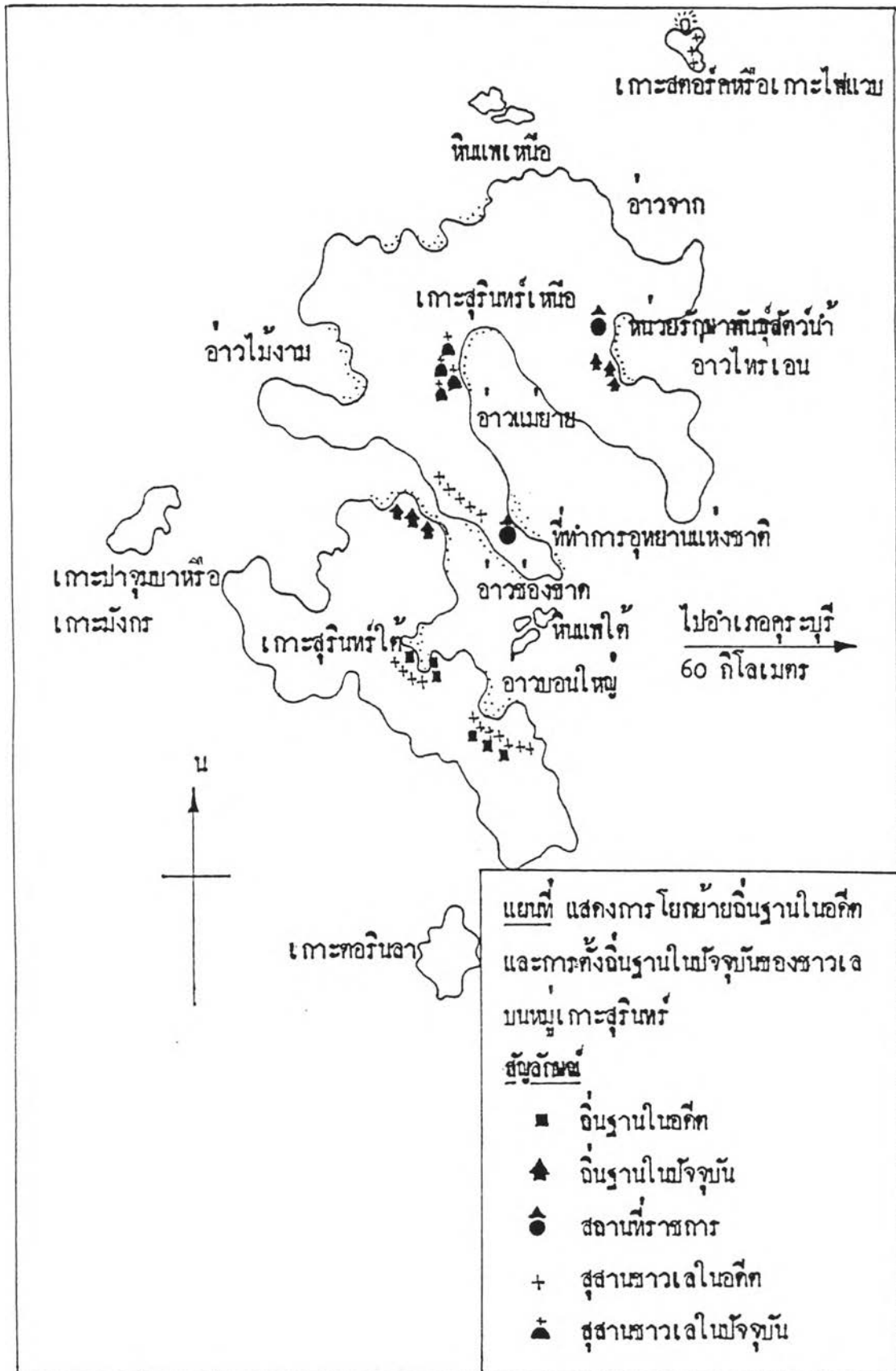
1. กลุ่มชนชาวเลที่บ้านลำปี อำเภอย้ายเหมือง จังหวัดพังงา เป็นกลุ่มชาวเลเชื้อสายมอเกลิน (Moklen) ซึ่งในปัจจุบันชาวเลกลุ่มนี้ ได้มีการพัฒนาความเป็นอยู่ทัดเทียมกับคนพื้นเมืองทั่วไป มีการสร้างอาคารบ้านเรือนอยู่อย่างถาวร สภาพการดำเนินชีวิตทั่ว ๆ ไปเหมือนกับคนพื้นเมืองแต่ยังคงไว้ซึ่งความเชื่อ ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม

2. กลุ่มชาวเลที่หาดบางสัก อำเภอดงทับปด จังหวัดพังงา เป็นชาวเลเชื้อสายมอเกลิน (Moklen) เช่นเดียวกับชาวเลที่บ้านลำปี ปัจจุบันมีจำนวนมากอาศัยอยู่ริมหาดบางสัก มีอาชีพทำการประมง นอกจากนี้แล้วยังมีอาชีพค้าขาย ซึ่งทำให้วิถีชีวิตของชาวเลกลุ่มนี้เปลี่ยนไป ปัจจุบันมีการปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนอยู่เป็นหลักแหล่งถาวรเช่นคนพื้นเมืองทั่วไป

3. กลุ่มชาวเลที่เกาะพระทอง อำเภอกูระบุรี จังหวัดพังงา เป็นชาวเลเชื้อสายมอเกลิน (Moken) เป็นบรรพบุรุษของชาวเล หมู่เกาะสุรินทร์ในปัจจุบัน แต่เดิมชาวเลกลุ่มนี้มีวิถีชีวิตที่หากินอยู่กับท้องทะเล แต่ในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งโรงเรียน ทำให้วิถีชีวิตของชาวเลกลุ่มนี้เปลี่ยนไปมาก ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย มีการสร้างบ้านเรือนเช่นเดียวกับคนพื้นเมืองทั่วไป

4. กลุ่มชาวเลบนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ เป็นชาวเลเชื้อสายมอเก็น (Moken) กลุ่มสุดท้ายในประเทศไทยที่ยังดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม โดยอาศัยเวียงอ่าวเป็นที่หลบเร้นของสมาชิกมาเป็นเวลานาน ปัจจุบันมีชาวเลอาศัยอยู่ 2 ชุมชน ชุมชนแรกตั้งอยู่บนเกาะสุรินทร์เหนือ บริเวณอ่าวไทรเอน ห่างจากหน่วยรักษาพันธุ์สัตว์น้ำของกรมประมง ประมาณ 150 เมตร จากเกาะสุรินทร์เหนือลงมายังอ่าวช่องขาด บริเวณเกาะสุรินทร์ใต้เป็นที่ตั้งของชุมชนชาวเลอีกชุมชนหนึ่ง มีชาวเลอาศัยอยู่หนาแน่นกว่า รวมจำนวนทั้งสิ้น 36 หลังคาเรือน ในจำนวนนี้ยังมี 6 ครอบครัวที่ยังคงใช้เรือเป็นเสมือนบ้านลอยน้ำร้อนเร่ไปมาระหว่างเกาะแก่งต่าง ๆ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ยากต่อการติดตามเสมอมา และนอกจากนี้การย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยภายในเกาะสุรินทร์เองก็ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย จากการสำรวจพบว่าบริเวณชายหาดต่าง ๆ ในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ในอดีต เคยเป็นที่อยู่อาศัยของชาวเลมาแล้วทั้งสิ้น ซึ่งการโยกย้ายแหล่งที่อยู่อาศัยได้แสดงไว้ในภาพประกอบที่ 5

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าชาวเลในจังหวัดพังงาในปัจจุบันนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มชาวเลเชื้อสายมอเก็น (moken) หรือกลุ่มสิงห์บก ชาวเลกลุ่มนี้ ในปัจจุบันนั้นได้พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ทัดเทียมกับคนพื้นเมืองทั่ว ๆ ไป มีอาชีพค้าขายและการประมง ทำให้วิถีชีวิตบางอย่างเปลี่ยนไปจากเดิม ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มชาวเลเชื้อสายมอเก็น (moken) หรือกลุ่มสิงห์ หรือมาซิง ซึ่งยังคงรักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมไว้อย่างเหนียวแน่นโดยใช้เวียงอ่าวและเกาะแก่งต่าง ๆ เป็นที่อยู่อาศัย บางครอบครัวยังใช้เรือเป็นพาหนะเร่ร้อนไปตามเกาะแก่งต่าง ๆ เช่นเดียวกับบรรพบุรุษในอดีต ปัจจุบันมีเพียงกลุ่มเดียว คือ กลุ่มชาวเลบนอุทยานแห่งชาติทางทะเล หมู่เกาะสุรินทร์ ในเขตอำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา

ภาพประกอบที่ 5 แผนที่แสดงการโยกย้ายถิ่นฐานในอียิปต์และการตั้งถิ่นฐานใหม่ปัจจุบันของชาวเลบนหมู่เกาะสุรินทร์

(แหล่งที่มา: จากการสำรวจของผู้วิจัยในที่นี้ และสำรวจจากข้อมูลของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ พ.ศ. 2540)